

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

PRZEDPŁATA:

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal.
20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:

1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na 4 szerokości
przyjmują się tylko w Ekspedycji.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński w Poznaniu.

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Londyn, 3. Września. — Z Nowego Jorku donoszą pod d. 26. z m. że unioniści obsadzili Warenton. Konfederaci uderzyli na warownią Donnelson. Francuski konsul w Nowym Orleanie zaprotestował przeciw rozkazowi Buttlera, ażeby wszyscy broń oddali i dowodził, że pokazują się ślady do powstania. Tymczasem w czasie powstania niewystarczy chorągiew unijna na obronę. Buttler rozkazu niecofnął swego i wydał rozporządzenie, że gwałtowne kradzieże i napaści mają być śmiercią karane.

Turyń, 3. Września. — Italie donosi, że odbyła się nadzwyczajna narada ministeryalna; celem narady był stan obecny Włoch. W tej naradzie brali udział Selopis wiceprezydent senatu, Alfieri, Azeglio, Techio i Farini. Stan zdrowia Garibaldeggo jest zadawalający.

Kassel, 3. Września. — Wyborcy najwyższy opłacający podatek w okręgu kaselskim wybrali dziś nadradzcę finansowego Zuschlaga i burmistrza Beinhauera, obu znanych z przywiązania do konstytucji.

Berlin, 4. Września. — Najj. Pan raczył nadać kamerjunkturę, byłemu porucznikowi i landratowi powiatu koblenckiego bar. Franciszkowi Raitz von Frentz w Kobleneyi godność szambelańską.

Berlin, 3. Września. — Gazeta Voss'a pisze: w przeciągu 32 lat, to jest od roku 1816—1848 wydaliśmy tylko 800 milionów Talarów na cele wojskowe, tymczasem nasza reprezentacja w przeciągu lat 10 ostatnich to jest od 1848 do końca roku 1861 zezwoliła 500 milionów tal. na utrzymanie Prus na stopie wielkiego mocarstwa. Na zwyczajne wydatki przeznaczyła 422,345,959 tal. na nadzwyczajne zaś, a mianowicie na szczególne uzbrojenia w 1848, 1849, 1850, 51, 52, 54, 55 i 1859 78,843,210 tal., razem więc 501,189,169 tal. Z tych przypada na nową erę 168,658,403 tal., na zwyczajne wydatki 142,678,346 a na mobilizacyę w roku 1859: 25,980,057 tal., a więc przeszło trzecią część całej sumy.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 1. Września. — Wczoraj wieczorem przybyli do Warszawy w książę Mikołaj Konstantynowicz z innymi książętami pokrewnionymi z dworem rosyjskim. W książę Konstanty i Wielopolski wyjechali na ich powitanie otoczeni wielką eskortą snujących się około nich kozaków czernihiewskich i zandarmów. Równie przybył do Warszawy minister spraw wewn. Keller i objął swoje urządowanie.

— W zamku roboty nieustają, ponieważ w książę Konstanty postanowił zimę przepędzić w Warszawie.

— Wiadomość podana przez dzienniki niemieckie o zatruciu Wielopolskiego za pomocą listu trucizną napojonego, który miał czytać i poczuć skutki otrucia, okazuje się kłamstwem. Prawda, że Wielopolski dostał zawrotu głowy, ale nie od zatrucia, tylko od nieustannej może pracy, która to słabość jednak ustala, bo w poniedziałek przyjmował jak zwykłe gości.

Administracya inkwaterunkowa w mieście Warszawie, którą dawniej Paskiewicz oddał osobnej komisji, dziś oddaną została znów magistratowi. Spodziewać się należy, iż dawne oszustwa ustają.

Warszawa, 28. Sierpnia. — W dziennikach wczorajszych ogłoszono nam odezwę w. księcia Konstantego, w której jest mowa o uczuciach w. księcia dla Polski, o zamachach i wezwaniu, ażeby się Polacy w tem uczuciu łączyli z w. księciem i wystąpili przeciwko „stronnictwu wywrotnemu“ przeciwko „sprysiężeniu potwornemu“, dla którego umieszczono groźby. Odezwę tę nazwano w Warszawie odezwą bez kaucyi. Rzeczywiście niema w niej żadnej wskazówki, z którejby wywróżyć można o zmianie systemu rządowego, o wejściu rządu na nową drogę. „Wielkie reformy“, bo tak nazwano cząstkowe reformy wychowania publicznego i administracyi, nie są dostateczne do uspokojenia do dna przez rządowe represyjne środki wzburzonego społeczeństwa, nie są dostateczne do zaspokojenia potrzeb narodu i do naprawy złego, którego po-

czątek jest w zasadzie samej systemu rządowego na samowolności i despotyzmie opartego. Rząd przedstawiony jest w tej odezwie jako obrońca porządku, przeciwnicy nazwani stronnictwem wywrotu, stronnictwem umiającym burzyć a nie budować. Cały bieg wypadków, całe położenie kraju i postępowanie rządu wskazuje wprost przeciwnie. Rząd nie tylko nie umie nic budować ale ciągle burzy; burzy społeczność, burzy własną machinę rządową i wszelkie prawo; a głównym tego powodem są fałszywe podstawy systemu rządowego: samowolność i ucisk narodu, który zamiast rozwijać zniszczyć zamierzył. Nie rząd dla rządzonych, ale według jego postępowania, rządzeni są dla rządu, który względem nich stoi na nieprzyjacielskim stanowisku. Zimno, a sprawiedliwie sądzący nasze wypadki historyk, wyrzeczy z pewnością, że żywioł wywrotu reprezentowany jest przez rząd, żywioł zaś organizacyjny i porządkujący jest na stronie tych których nazwano burzycielami za to, że chcą trwale i na gruntownej podstawie budować; i nie mogą nazwać restauracyą budowy dawanie nowych okien w zbudowanym zupełnie gmachu postawionym na błocie. niesprawiedliwym więc jest ocenienie w odezwie opozycji, która dzieląc się na różne odcienia, obejmuje cały naród, niesłusznie przypisywanie sobie charakteru porządku i życia, wówczas kiedy nie ma nawet siły zachować się spokojnie w obec najmniejszej manifestacyi narodowej, w obec nawet stroju narodowego. Ton odezwy przychylny naszej narodowości pozornie, bo kiedy w książę wzywa, ażeby wspólnie z nim i zgodnie Polacy pracowali około dobra Polski, to powinien sam stanąć na drodze polskiej, powinien narodowość polską rozwijać a przynajmniej uszanować wszędzie gdzie jest; tymczasem ani w odezwie, ani w żadnym akcie rządowym nie dano nawet obietnicy reform narodowych w prowincjach polskich dawniej zabranych.

Rewizye i aresztowania nie ustają. Trudno jest spamiętać nazwiska pobranych — tylu ich jest. Ucisk niezmięszczył się. Patrole dzisiaj bardzo silne chodzą po mieście. Przedwczoraj, nie tylko na Elektoralnej, Grzybowie i Zielonej, ale i na Długiej ulicy, kozacy bili i tratali publiczność. Na Długiej ulicy policya napadła dnem na mieszkanie urzędnika i trzech z wizytą do niego przybyłych młodych ludzi, razem z gospodarzem zaaresztowała. Lud się zbiegł, ale nie mógł obronie bez żadnego powodu aresztowanych.

Na komisję śledczą posypały się ordery i laski: następujący członkowie tej okropnej inkwizycji zostali udekorowani: Bazyli Gładki, Łagodowski August, Izidor Dąbrowski, Antoni Skowroński — inni, później zostaną wynagrodzeni.

Władza wojskowa wydała rozkaz do żołnierzy odnoszenia do niej plakatów, jakie pomiędzy nimi kursują, obiecując za każdy plakat płacić oddawcy rubla.

Cz. Sprawa w sądzie polowym wojennym przeciwko politycznemu przestępcy Janowi Rzoncy.

15. Sierpnia, podczas gdy JW. naczelnik rządu cywilnego w Królestwie, marg. Wielopolski, wraz z swą małżonką, wieczorem o godz. 7½, przejeżdżał Aleją Ujazdowską w otwartym powozie, ku Belwederowi — jakiś człowiek nieznany, jak się później okazało uczeń litograficzny Jan Rzonca, oddzieliwszy się nieopodal Doliny Szwajcarskiej, od spacerującej po stronie szpitala Ujazdowskiego publiczności, rzucił się ku powozowi, jedną ręką schwycił za powóz, a w drugiej trzymając duży kindżał, skierowany ku margrabiemu, zamierzył się takowym w margrabię. Siedzący na koźle stangret, dostrzegłszy zbliżonego do powozu z obnażonym kindżałem, trzymanym w obu rękach, uderzył go biczem przez głowę, skutkiem czego tenże na razie zachwiał się, lecz w tej chwili na nowo przedsięwziął dokonać zamachu, tymczasem margrabia zdążył z kieszeni wydobyć rewolwer i wymierzyć w złoczyńcę; przestraszony Rzonca począł uciekać. Jadący z tyłu w drugim powozie syn margrabięgo, hrabia Józef, wraz z swym lokajem Aleksandrem Kańskim, dostrzegłszy wynikłe skutkiem tego zamieszanie, zdążyli przyskoczyć na miejsce wypadku i wraz z wspomnianym stangretem Janem Wcisłowskim, rzucili się w pogoń za uciekającym, a kiedy goniący za nim hrabia krzyknął groźąc wystrzałem, wtedy rzucił kindżał, hrabia zaś dobiegłszy, z pomocą lokaja Aleksandra Kańskiego, policyantów i osób spacerujących, zdołał go ująć i do kancelaryi cyrkułu IX, odprowadził.

Według wskazania JW. margrabięgo, świadkami czynu tego są: Syn Jego, stangret Jan Wcisłowski i lokaje Aleksander Kański i Fran-

ciszek Woźniak, z których ostatni, w czasie wypadku znajdował się na koźle.

Zapytany w chwili dostawienia do policyi Rzońca zeznał, że kindżał kupił przed trzema dniami, to jest 12. Sierpnia, od nieznanego mu z nazwiska czerkiesa (kozaka linowego) na zamkowym tarasie za złp. 2 i kilka groszy, i wzięwszy takowy ze sobą, 15. Sierpnia o godz. 4. po południu, bez wiedzy towarzyszy, udał się w Aleję Ujazdowską, gdzie dostrzegłszy przejeżdżającego margr. Wielopolskiego, dobył z pochwy kindżał i pobił go do powozu z zamiarem zabicia margrabiego; gdy jednak zamiar ten mu się nie udał, starał się ratować ucieczką, rzuciwszy po drodze kindżał, lecz przez osoby mu nieznane został zatrzymanym. Zamierzył on dokonać zamachu na osobie margrabiego, pragnąc dostać się do aresztu, podobnie jak Ryll i tym sposobem uniknąć wyrzutów swej matki, wdowy, z imienia Franciszki, mieszkającej na Starem mieście pod Nr. 68, za marnowanie zarobionych pieniędzy, która obok tego za każdą bytnością u niego w mieszkaniu zabierała mu wszelką gotowiznę. O nieporozumieniach jakie zachodziły z matką, przed nikim nie wspominał, dla tego, że jakoby nie miał do nikogo zaufania, wiedząc o nich tylko Nowiński i Wysocki, razem z nim mieszkający.

Na zapytanie zaś, dla czego miał ukrytą w kieszeni czapkę, będąc w kapeluszu, odrzekł że wziął ją dla tego, aby zamieniwszy nią kapelusz, wrazie udania się zamiaru mógł się tem bezpieczniej ukryć.

Na Rzońcy, po przewiezieniu go do cytadeli, dostrzeżono oznaki choroby, wskutek tego był wezwany naczelnym lekarz aleksandrowskiego wojskowego szpitala, który zaopiniował, że stan zdrowia aresztanta nie dozwala natychmiastowego przystąpienia do badań. Z tego powodu powołanym został do protokołu na drugi dzień, to jest 16 Sierpnia, tymczasem przystąpiono najpierw do obejrzenia kindżała, a potem do odbioru zeznań od świadków.

Po obejrzeniu kindżału, znalezione przy Rzońcy, okazało się, że kindżał ten pokryty był jakąś masą, a po odbytem najprzód w warszawskim aleksandrowskim szpitalu, a następnie w laboratorium farmaceutycznym tutejszej medyczno-chirurgicznej akademii doświadczeniu, przekonano się, iż kindżał rzeczoną nasmarowany był roztworem trucizny strychniny, która po oskrobaniu w części z kindżału, gdy daną była w ilości grana jednego na łyżeczkę od herbaty w wodzie, dwumiesięcznemu szczeniakowi, w przeciągu dwóch sekund zaczęła działać, a po upływie jeszcze sekundy, szczeniak zdechł mając pianę w pysku.

Według dokonanego przez radę lekarską Królestwa, chemicznego rozbioru, okazuje się: rada, rozebrawszy chemicznie masę, którą namażany był kindżał, zaopiniowała, iż takowa zawierała w sobie strychninę, truciznę gwałtownie działającą i prędką śmierć spowodującą, w kurchach i przy wyprężeniu całego ciała, zmieszana z gummą; lecz jaka mianowicie ilość strychniny konieczną jest na otrucie człowieka, taż rada nieokreśliła, nadmienając tylko, że z doświadczeń czynionych nad zwierzętami analogicznie wniesć można, iż one spieszej zdychają przez wprowadzenie do organizmu trucizny za pomocą ostrego narzędzia, na którym takowa znajduje się, aniżeli po przyjęciu trucizny do żołądka.

Wezwany przez komisję śledczą syn margrabiego hr. Józef Wielopolski, bez wykonania przysięgi zeznał, że jadąc 15. Sierpnia na rodzinami na spacer, w oddzielnym powozie równie otwartym, i będąc niedaleko Doliny Szwajcarskiej, usłyszał najprzód hałas, a potem dostrzegł jak człowiek jakiś nieznany (jak się później okazało Jan Rzońca) rzucił się ze sztyltem do powozu, w którym znajdował się ojciec, lecz po uderzeniu go przez stangreta biczem przez głowę, zaczął uciekać w stronę miasta. Wtedy hrabia puścił się w pogoń za nim wraz z swym lokajem Kańskim i stangretem ojca Wściłowskiem, wołając, aby spacerujący starali się winowajcę przytrzymać, dając oprócz tego sygnały za pomocą świstawki. Nareszcie gdy jeden ze spacerujących radca honorowy Kutner, zabiegłszy mu drogę miał go już schwycić, wtedy Rzońca zamierzywszy się na niego kindżałem i korzystając z chwili kiedy Kutner unikając ciosu uchylił się, biegł dalej ku stronie ulicy Pięknej. Wtedy hrabia dobywszy pistoletu, który miał w kieszeni i nieprzystając ścigać uciekającego, wołał że wystrzeli, Rzońca zaś znajdujący się już wtedy na ulicy Pańskiej, w pierwej rzucił kindżał a potem pochwy nieprzystając wszakże uciekać, aż nareszcie przez idącego przed nim urzędnika telegraficznego Nefa został złapany, dokąd w tejże chwili nadbiegli i goniący. Przyprawiony do powozu, w którym znajdował się sam margrabia i zapytany przez tegoż «czy to ty zamierzałeś mnie zabić i co cię do tego spowodowało.» Rzońca odrzekł »tak panie jenerale, chciałem to uczynić z rozpacz.« Podczas drogi zaś, kiedy Rzońca był prowadzony do policyi, na zapytanie hrabiego J. Wielopolskiego, kogo miał zamiar zabić, odpowiedział, że wszystko jedno, księcia czy margrabiego Wielopolskiego, czy nareszcie jakiego jenerała, aby tylko dostać się do więzienia i przez to być wolnym od kłopotów, jakich od swej matki doświadcza; dalej gdy w czasie prowadzenia do policyi, hrabia zagroził mu wystrzałem, w razie gdyby chciał ratować się ucieczką, odpowiedział, że nie ucieknie, albowiem jest polskim szlachcicem. Samego napadu hrabia Józef nie widział, lecz lokaj jego dostrzegł jak złoczyńca błysnął ostrzem z tyłu głowy margrabiego, niemniej i to jak kapelusz na głowie margrabiego zachwiał się.

Następnie powołanie do komisji niżej wymienione osoby pod przysięgą zeznały:

Aleksander Kański, lokaj J. hr. Wielopolskiego, że będąc w czasie wypadku na koźle powozu swego pana, jadącego za powozem margrabiego, widział jak jakiś młody człowiek wyszedłszy z tłumu spacerującej publiczności, w jednej chwili rzucił się ku margr. Wielopolskiemu siedzącemu z lewej strony i ujawniwszy się lewą ręką za powóz, drugą w której trzymał kindżał podniósł do góry z chęcią zadania ciosu

w głowę margrabiego, lecz chybiwszy celu dotknął tylko kapelusza, wskutek czego takowy nasunął się margr. na oczy. Złoczyńca nie dopiął celu z tej przyczyny, iż w chwili gdy przyskoczył ku powozowi, stangret uderzył go biczem przez głowę i wtedy napastnik cofnąwszy się od powozu, rzucił się w tył i pobił w stronę miasta, w pogoń zaś za nim udali się, syn margrabiego, zeznający Kański i stangret Wściłowski; w trakcie tego, gdy jakiś urzędnik chciał zatrzymać uciekającego, ten zamierzył się kindżałem, lecz potem, gdy już porzucił kindżał, był dognany i zatrzymany.

Na zapytanie magr. Wielopolskiego, Rzońca rzeczywiście odpowiedział, iż odważył się na to z rozpacz.

Stangret Jan Wściłowski zeznał: że spostrzegłszy jak jakiś nieznany człowiek rzucił się do powozu z wydobytym z pod odzienia dużym kindżałem, uderzył go przez głowę biczem, mimo to jednak ten zrobił poruszenie kindżałem ku głowie margrabiego, lecz chybił nie zrządziwszy żadnego obrażenia. Kiedy zaś Wściłowski, oddawszy lejce będącemu na koźle lokajowi sam zeskoczył, wtedy już złoczyńca ratował się ucieczką, lecz był dopędzony i zatrzymany. Oprócz tego stwierdzając zeznanie JW. margrabiego i lokaja Kańskiego, Wściłowski dodał, że Rzońca będąc zapytany przez margrabiego odpowiedział, iż zamierzał zabić go z rozpacz i biedy. Zeznający będąc stangretem w r. 1840 u hr. Szembeka w Krakowie, widział tam na ulicy nieznanego młodego człowieka, wzrostu średniego, włosów ciemnych, który, jak się dowiedział od swych znajomych, służył w wojsku Mirosławskiego w 1849 r. w czasie powstania w Ks. Poznańskim; tegoż samego człowieka, będąc już w służbie u JW. margrabiego, często widywał na ulicach w Warszawie i chociaż powierzchowność jego skutkiem czasu odmieniła się cokolwiek, mimo to jednak poznał go; może on mieć obecnie około lat 40, twarzy okrągłej, chudy, cery żółtej jakby opalonej, włosów ciemnych i takież spore wąsy. Nosił letnie palto koloru tabaczkowego, spodnie czarne, i niski pilśniowy kapelusz; 14. Sierpnia między 6. a 7. godziną po południu, jadąc z JW. margrabią do Belwederu, Wściłowski dostrzegł tegoż nieznajomego człowieka na Nowym Świecie i zaobserwował jak tenże widząc jadącego margrabiego, dał znak o kilka kroków od niego stojącemu człowiekowi machnąwszy nad głową białą chustką, co to miało oznaczać zeznający, przejechałszy prędko, dostrzedz już nie mógł.

Dymisjonowany radca honorowy, Jan Kutner zeznał: że będąc z żoną na spacerze w alejach w d. 15. Sierpnia o 7 godzinie przed wieczorem, posłyszał jakowys szelest, następnie dostrzegł jakiegoś człowieka na prost niego biegnącego, jak również ścigających go hr. Wielopolskiego i dwóch ludzi krzyczących »łapaj trzymaj.« Kutner zastąpił mu drogę, chcąc uchwycić za odzież lecz ten dobywszy w tej chwili z pod ubrania duży kindżał i rzuciwszy na niego dzikie spojrzenie, prawie już dotknął się jego piersi, kiedy zaś Kutner unikając ciosu uchylił się, natenczas Rzońca skorzystawszy z czasu począł znowu uciekać w stronę przeciwną; na krzyk Kutnera »trzymajcie«, z pomiędzy tłumu zebranej publiczności jakiś młody człowiek powiedział »mierz, bo z tobą może się stać to samo.« (Dal. ciąg nast.)

Francya.

Paryż, 1. Września. — Wiadomości z Włoch brzmią bardzo niepomyślnie. Wszędzie upowszechniają się pogłoski, że pułkownik Pallavicino podstępem ułowił Garibaldeggo. Rozkazał parlamentarzowi swemu uwiadomić Garibaldeggo, że ma list do niego od króla i chce mu go obojętnie doręczyć. Garibaldi opuścił z kilku oficerami swoje stanowisko i stanął na umówionem miejscu przed wojskiem królewskim. Pallavicino zbliżył się do niego i rzekł: nie przybyłem tu na parlamentowanie, ale na ujęcie jenerała. Przytem padło kilka strzałów, w skutek których Garibaldi z synem ranni schwytani zostali. Pallavicino miał dać pierwszy strzał do Garibaldeggo. Wiadomość o schwytaniu Garibaldeggo wywołała wielkie oburzenie w całych Włoszech. Dowodzą tego powstania w Medyolanie, Genui, Brescyi i Como. W Liworno powstała cała ludność. Wojsko cofnąć się musiało. Niewiadomo, czyli rzeczywiście Pallavicino tak sobie postąpił, ale Włosi przysięgli, że mu nie darują i niedługo zapewne Pallavicino nacieszy się jeneralskimi szlufami.

— Cesarzowa i cesarzewicz wyjadą jutro, a cesarz pojutrze do Biaritzu.

— Cesarz przed wyjazdem odbywa narady w sprawie włoskiej z kardynałem Morlotem, księciem Moskwy, Małachowy, Fouldem, Troplongiem, Mornym, Barochem, Persignym, Walewskim i Vaillantem.

Austria.

Patrząc na stan obecny Europy, wyznać trzeba, że ruch który panuje w rozmaitych częściach polega na jednej i tej samej myśli i dąży do jednego i tego samego celu, to jest do wydobywania historycznych narodowości z pod obcego zarządu i do połączenia oswobodzonych w jedną polityczną samoistną całość. We Włoszech praca ta przeprowadzona już prawie w przeciągu tych ostatnich lat kilku do połowy usiłowaniami narodu i szczęśliwym na nią wpływem państw zagranicznych, dobiega się teraz w gwałtownym wstrząśnieniu o resztę, to jest o cel ostateczny. W prowincjach słowiańskich Turcyi walka już rozpoczęta z tego samego popędu i w tym samym kierunku, grozi lada chwila stać się ogólną i zaciętą. W Niemczech lubo na drodze dotąd spokojnej, wszystkie dążenia nie tylko ludności ale nawet i rządów podniosły myśl jednoci narodowej politycznej tak otwarcie i rozlegle, iż jej najzaciętsi obrońcy dawniejszych stosunków, mimowolnie ustępować się zdają. Ta sama myśl i ten sam cel zajmują dalej wszystkie kraje skandynawskie i słowiańskie, na północy, gdy na południu narodowość grecka występuje coraz śmielej na pole wspólnego działania. Drugiem niemniej ważnem postrzeżeniem jest to, że ten proces rozkładu dawnych i organizacji nowych stosunków, przygotowanej od dawna w każdym punkcie osobno i pojedynczymi narodowymi usiłowaniami rozwija się teraz połączony ruch i podług je-

*) Wuj Rzońcy oświadczył, że oskarżony nie był posłuszny swej matce.

dnego planu i że nie tylko nie jest tamowanym, jak dawniej, przez dyplomację i przez zbrojne rządów opór, lecz przeciwnie, że ma za sobą ich wyraźną, dobrowolną lub wymuszoną pomoc. Czy wszędzie i kiedy tym usiłowaniam cel pożądanym odpowie, to przewidzieć trudno, ale wyznać trzeba, że nigdy zbieg wszystkich okoliczności pracy tej nie był przychylniejszym. Przypuścić tylko można, że ostateczne a pomyślne jej ukończenie od dwóch głównie zależy będzie warunków: od rozumnej wytrwałości samej tej pracy i od właściwego jej zastosowania do wpływu, który nią dotąd kierował. Formą polityczną tego wpływu było i jest przymierze Francji z Anglią, formą społeczną duch cywilizacji, który oba te państwa reprezentują. Poddali się jemu mniej więcej wszystkie już prawie rządy i dotychczas zdawały się iść z nim i za jego popędem wszystkie stronnictwa narodowe. Wystąpienie Garibaldeggo wydaje się nie jednemu być pierwszym z tej ostatniej strony nieposłuszeństwem, pierwszą i gwałtowną opozycją. A wszakże są powody że Anglia temu wystąpieniu sprzyja i że Francja mu się nie sprzeciwia. Lecz rząd włoski najbliższe nie zagrożony przemawia przeciw niemu surowo, ale działa z wielką i jakby wyrachowaną oględnością. Jeżeli ten ruch skończy się porozumieniem wszystkich w nim interesowanych stron, przyniesie z sobą Włochom na czas przynajmniej jakiś zapewnienie ich życzeń i nadziei. Dzieło zjednoczenia narodowego już posunięte do połowy, znajduje swe dopełnienie. Czy na długo? to inne zapytanie. Dla ruchu słowiańskiego, niemieckiego i innych, otworzy się tymczasem pod wpływem wspólnym Włoch, Francji i Anglii, obszerniejsze i korzystniejsze pole. Serbia zdaje się na to być przygotowaną i dla tego posuwa dalej swe uzbrojenie. Czarnogórcy w tej nadziei znaleźli podporę i o układach z Omerem bacznie myślą przestali. Turcja chce uprzężyć katastrofę i sama o wkroczeniu do Serbii zamyśla. Anglia stoi za nią, a za Serbią Rosja. W tym antagonizmie Francja trzyma się pośrednio. Przymierze jej przeto z Anglią na szwank wystawionem nie będzie i w niem znajdzie się w końcu załatwienie kwestii słowiańsko-tureckiej. Wszak i w kwestii naddunajskiej Francja i Anglia nie były z początku w zgodzie, a jednak im tylko winne są Multany i Wołoszczyzna swe połączenie i swą obecną organizację.

O kwestii niemieckiej trudno coś pewnego powiedzieć. To pewna, że Francja i Anglia ruchowi narodowemu są przychylnie. Radom tej ostatniej przypisują głównie posunięcie się Austrii do reform politycznych i handlowych. Prusy opierają się więcej na Francji. Antagonizm między Prusami i Austrią skończy się pod wpływem Francji i Anglii z korzyścią dla Niemiec, jeżeli jedno z powyższych dwóch państw stanie śmiało i otwarcie na gruncie narodowych usiłowań. Dotychczas oba myślały głównie o swych własnych interesach i o swej przewadze.

Zgromadzenie prawników niemieckich poruszyło znacznie nawet w sferach rządowych tutejszych chęć postawienia Austrii na wysokości odpowiedniej usiłowaniam narodowym, zbliżenie przynajmniej Niemiec do jednoci politycznej, przy zaprowadzeniu rzeczywistej jednoci w rozmaitych innych kierunkach. Na ostatniem posiedzeniu p. Bolkmar radca sądowny z Berlina odczytał bardzo ciekawie sprawozdanie o postępie, który już zrobionym został na tej drodze w rozmaitych gałęziach prawodawstwa niemieckiego. Reforma Bundestagu rozbięta na innem posiedzeniu przez innych ryprezentantów, znalazła ich głos jednomyślny za parlamentem ogólnym złożonym przez proste wybory. Projekt hr. Rechberga reprezentacji przez delegację, już i z tej strony potępionym został. Co do reformy celnej związku, Prusy i Austria stoją względem siebie zupełnie naprzeciw, lecz po za nimi opinia publiczna szuka transakcyi w duchu zjednoczenia.

Czy zbliżenie się gabinetu tutejszego do ruchu narodowego niemieckiego nie przyprowadzi go do zmiany swego stanowiska względem ruchu włoskiego i słowiańsko-tureckiego, to zgadnąć trudno. Anglia i Francja pracują nad tem, lecz dotąd bez skutku. Tak we Włoszech jak w Turcji, Austria stoi przy systemie statu quo.

Prusy w kwestii słowiańsko-tureckiej idą otwarcie z Rosją.

Zgromadzenie prawników niemieckich robi dziś wycieczkę do Simmering. W Badenie jest przygotowany obiad 1200 osób z muzyką. Koszta ponosi municypalność wiedeńska.

P. Schmerling wyjechał na dni kilka do Ischl a p. Plener na kilka tygodni do wyższej Austrii.

Cesarz jedzie pojutrze go Wiener-Neustadt na uroczystość rocznicy zakładu wojskowego ufundowanego tam przez Maryę Teresę. Cz.

Galicya.

Gazeta Lwowska, podaje następujące szczegóły w korespondencji z Rzeszowa z 26. t. m. o morderstwie popełnionym na Mendlu Goldmannie: »Dnia 17. b. m. wieczorem jechał Goldmann, jak już wspominaliśmy, konno przez Zwięzycę do Tyczyna, i dostrzegł przy tej sposobności, że na jednym z jego łańców koniczyny pasły się obce konie. Chcąc przeto zapewnić sobie wynagrodzenie z poniesioną szkodą, zdjął z koni kilka sztuk uździenic, i zbudziwszy potem śpiących w pobliżu właścicieli koni, pokazał im zagrabione postronki. Chłopi domagali się zwrócenia ich, a gdy Goldmann nieprzystając na to odjechał puścili się za nim w pogoń z toporem, i jeden z nich ugodził go tak silnie w głowę tym toporem, że zalany krwią padł zaraz na ziemię. Wtedy rzucili się na niego złoczyńcy, i chociaż Goldmann błagał ich o życie a nawet chciał okupić je całym swym mieniem, niesłuchali tego wcale, lecz znieważając go jeszcze bardziej, ścisnęli mu w końcu szyję postronkiem tak gwałtownie, że natychmiast wyzionął ducha. Po tem morderstwie zabrali chłopci pieniądze i papiery publiczne, które Goldmann miał przy sobie, zawlekli ciało jego nad rzekę Wisłokę i oddalili się. Nazajutrz rano znaleziono ciało zamordowanego i sprowadzono do Tyczyna. Z Rzeszowa udała się natychmiast komisja sądu obwodowego na miejsce zbrodni a potem do Tyczyna, gdzie odbyła się obdukcja trupa. Wspominamy o tem, powiada kore-

spondencya, ponieważ mówiono, że familia zamordowanego niechciała zezwolić na obdukcję. We dwa dni potem, t. j. 20. b. m. zgłosił się jakiś pastuch do urzędującej komisji, i oświadczając, że sumienie niepozwala mu dłużej milczeć, wydał sprawców tej zbrodni. Był on bowiem tajemnym świadkiem tego morderstwa, a gdy zbrodniarze dowiedzieli się o tem, okupili kwotą 150 złr. milczenie jego, ale wyrzuty sumienia nie dozwoliły mu dotrzymać swego przyrzeczenia. Pokazało się tedy, że sprawcami tej zbrodni byli dwaj chłopcy z Budziwoja, w pobliżu Tyczyna, z których jeden liczy 18, a drugi 21 lat wieku. Obadwaj mieli zaraz przyznać się do tej zbrodni, a przy rewizji w ich domu znaleziono w sianie kilka tysięcy złotych o banknotach, zaś weksle i inne papiery publiczne wartości do 14,000 złr. mieli spalić. Mordercy, z których jeden bratem rzeczzonego pastucha, żyli już od dawna w niezgodzie z Goldmannem, a to, jak opowiadają, z powodu kupna jakiegoś gruntu. Obadwaj zbrodniarze znajdują się już w rzeszowskim sądzie obwodowym, równie jak i ci, którzy mieli udział w zabójstwie popełnionem w Przybyszówce, a pokazało się, teraz, że powodem tego zabójstwa była, fajka warta zaledwie kilka centów!

Włochy.

Pulkownik Pallavicini zamianowany za ujęcie Garibaldeggo generałem, należał do głównych jego nieprzyjaciół. Nie był on dawnym towarzyszem broni Garibaldeggo, a jak Independance Belge donosi, wyszukali go Cialdini i Lamarmora w armii, aby na Garibaldeggo czatował i ujął go w Kalabryi. Jest on rodem z Piemontu i nazywa się Emilio Pallavicino della Priola. Już dawniej dawano mu zlecenia do chwytania Garibaldczyków na czele bersaglierów. Pallavicino schwytał Garibaldeggo w chwili, gdy chciał wkroczyć w jary Aspromonte. Garibaldi został ciężko ranny w stopę, a syn jego ma przestrzelone udo. Kiedy w Medyolanie rozeszła się pogłoska, że Garibaldeggo zabito, natychmiast lud wystąpił i z okrzykami przeciw Napoleonowi pociągnął przed konsulat francuski, ale kawaleria włoska rozpedziła poknięte tłumy. Nazajutrz rada municypalna wezwała lud, aby się zachował spokojnie, jakoż odezwa ta powstrzymała dalsze manifestacje, bo i wiadomość nadeszła, że Garibaldi żyje. To też najwięcej uspokoiło wzburzone umysły. Równie po innych miastach wybuchły niespokojności z powodu płońskiej wiadomości o śmierci Garibaldeggo.

Ratazzi czuje, że bez prawa doraźnego nie uda mu się utrzymać Włoch na wodzy. Dowodzi tego najświeższa depesza turyńska z d. 31. Sierpnia, w której głośno powiedziano: stan obłężenia w neapolitańskich prowincjach i Sycylii utrzymuje się. Nie długo, jak się zdaje, da się utrzymać spokojność w środkowych Włoszech i północnych prowincjach. W Medyolanie rozlano krew w d. 31. Sierpnia przed konsulem francuskim. Gwardya narodowa i wojsko działały razem i ubiły jednego, a mnóstwo ludzi raniło. Podobnie dzieje się po innych większych miastach. Oddziały garibaldoskie jeszcze stoją w różnych stronach i na nie Ratazzi rozpisal polowania. Równie Ratazzi korzysta ze stanu obłężenia i rozkazuje chwycić i więzić najznakomitszych swoich przeciwników. Dzieje się to, jak wszędzie, gdzie rząd straci siłę i równowagę: wieszka, rozstrzela, wiąże i tym sposobem stara się utrzymać. Skończy zapewne na odezwach, w których miłość do narodu będzie na pierwszym, a ściskania z miłości na ostatnim miejscu. Z historii naturalnej wiemy, ile to małpy naduszają swych młodych z macierzyńskiej miłości. Miłość to atoli głupia, kiedy się kończy śmiercią najmilszych dzieci!

Z Apeninów, 20. Sierpnia. — Jak już doniosłem wam wybuch rewolucyjny zapowiedziany i oczekiwany był w Rzymie od 11. do 15. Sierpnia. Dzienniki włoskie od Turynu do Neapolu i Palermo pisały o nim jak o rzeczy pewnej i niewątpliwej, a Garibaldi nawet miał go oczekiwać z niecierpliwością w Sycylii, jako hasła do wyprawy rzymskiej. Ale zamysły się te nieudały zgoła. Florencka Nazione, która żarliwie pobudzała Rzymian do powstania przeciwko Francuzom, zmienia nagle ten i zapewnia, iż nieprzezwyciężone trudności stanęły na przeszkodzie spełnieniu programu emigracji rzymskiej (program ten zależał na ogólnem powstaniu wbrew nawet Francuzom, gdyby mu się oprzeć chcieli). Nietylko d. 12. ale i 15. Sierpnia minął bardzo spokojnie. Rano ojciec święty był w kościele Najśw. Panny Snieżnej i udzielił błogosławieństwo ludowi z zewnętrznego krużganku bazyliki. Pomimo srogiego afrykańskiego upału tysiące osób zgromadziło się na ulicach, któredy papież przejeżdżał i na samym placu kościelnym witając go przecięgłymi okrzyki: Viva il Papa-Re! W wieczór miasto całe zajaśniało rzesystem oświetleniem. Rzymianie oświetlili na cześć Najśw. Panny, jak to jest zwyczajne we wiecznym mieście, Francuzi zaś na cześć Napoleona III. Ambasada, mieszkanie generała Montebello, plac Colonna, kościół św. Ludwika Francuzów, jaśniały rzesystem światłem. We Frascati margrabia Lavalette dał w wieczór luczny bal z powodu imienin cesarskich. Pomimo zwrotnikowego gorąca tańczono do białego dnia w willi Falkonieri. Ulice rzymskie po zachodzie słońca napętniły się jednak licznymi patrolami. Demonstracje przeciwko papieżowi ograniczyły się tego dnia na puszczaniu kilku tratów z trójkolorowymi chorągwkami na Tybrze i wielu gołębi i synogarlic z trójkolorowymi wstążkami na placu Sant'Andrea della Valle, pod kościołem św. Agnieszki przy fontannie Trevi i przed uniwersytetem rzymskim.

Donoszą mi z Rzymu, iż adres mieszkańców Litwy i Białorusi do ks. arcybiskupa gnieźnieńskiego otrzymany w Rzymie już po wyjeździe prymasa naszego, wielkie wrażenie uczynił na papieżu, na kardynałach i na najwyższych dostojnikach dworu. Świeże męczeństwo wsi Porazowa pod Grodnem już po Dziernowickiem prześladowaniu, tudzież wsi Kleszeli pod Grodnem, jako też wsi Świętówłki, Warnewiny, Puzyrewa, Sieliszcz i Tykaliny pod Mohilowem, męczeństwo poniesione za katolicką wiarę w 1860 r., a o którym ojciec święty nie wiedział, wzmogły do najwyższego stopnia oburzenie przeciwko Rosji w Watykanie. W Rzy-

